Ədalət .- 2025.- 2 may(№16).- S.7.

“Hay”laşdılmış xristian Qıpçaq-ƏRmən tarixi: Bağrevənd döyüşü - 1250

Ermənilər bu gün növbəti bir fəlakətin ildönümünü qeyd edirlər. Yenə” qəhrəmanlıq nağılları , yenə uydurulmuş tarix, yenə məzlum ermənilər” nağılları ilə dünyanın gözünə girməyə çalışırlar.

Məsələni oxucularımıza ətraflı danışmaq üçün əvvəlcə bu gün erməniləri ”ağladan” olaydan bir neçə yüz il əvvələ getmək , o hadisələrin bu günkü ”ildönümü” keçirilən hadisələrlə bağlılığını açıqlayaq. Yəqin ki, bir çoxunuz xatırlayırsınız: 2023-cü ildə ABŞ Nümayəndələr Palatasının sədri Nensi Pelosinin Ermənistana səfəri və burda qonşu ölkələrlə bağlı ikibaşlı çıxışları nəinki tək Bakını, Moskvanı eləcədə İran İslam Respublikasını narahat etdi.

Pelosi sentyabrın 18-də İrəvandakı Cafesjian İncəsənət Mərkəzində çıxış etd və erməni rəssam Q.Xancyanın ”Avarair” tablosu qarşısında ”Bu xristian Ermənistanın İranla mübarizəsinin təsviridir” sözləri ilə başladı. Amma o vaxt bir çoxumuz bilmirdik ki, Pelosinin nümunə göstərdiyi o döyüşün hazırki haylarla heç bir əlaqəsi yoxdur. Bu elə pelosi kimilərin uydurub ermənilərin boş beyinlərinə yeritdikləri mənasız bir oyun, məqsədli bir layihədir.

Hayların öz adına çıxdıqları Avarayr döyüşü

Qafqaza 1828-ci ildə Rusiya çarı I Pyotrun əmri ilə köçürülən və xristian olan ƏRmən - türk əsilli xalqların yadellilərə qarşı mübarizəsini öz adlarına çıxan haylar başqalarının tarixini oğurlayaraq yeni bir tarix qondarıblar: Avaray, yaxud Avarayr döyüşü 26 may, yaxud 2 iyun 451-ci ildə baş verib. Avaray İranın Maku və Xoy şəhərləri arasındakı düzə ermənilərin verdiyi addır.

Tarixdə bu döyüş Sasani əsarətinə qarşı erməni üsyanı kimi tanınır. Üsyana Vardan Mamikonyan adlı ƏRmən başçılıq edib. Döyüşdə ermənilərlə birlikdə qonşu iberlər və albanlar da iştirak edib.

Həmin döyüşdə Sasani qoşunu sayca az olan üsyançıları məğlub edib. Bu vuruşmada Mamikonyan öldürülüb, lakin sasanilərin qələbəsi həlledici olmayıb. 457, 48-484-cü illərdə Cənubi Qafqazda Sasanilərə qarşı yeni üsyanlar baş verib. Çünki Mamikonyanlar sülaləsi öz knyazlığını genişləndirə bilib və hakimiyyətlərini qoruyub saxlaya bilir.

Hayların Ardzni döyüşü dedikləri Bağrevənd döyüşü

651-ci ildə şahanşah III Yezdəgirdin Ərəb xilafətinə məğlub olması nəticəsində Sasani İmperiyasına son qoyulduqdan sonra Mamikonyanlar knyazlığı yenidən fəaliyyətini aktivləşdirməyə çalışdı. Abbasilər xilafəti (750-1258) dövründə yenidən üsyanlara başladı. Abbasilər xilafətinin qurulmasından sonra xəlifə Mənsur (754-775-ci illərdə hakimiyyətdə olub) müxtəlif erməni naxararlarına (knyaz) verilən subsidiyaları ləğv edir və əlavə olaraq onlara ağır vergilər qoyur.

O dövrdə islama boyun əyməyən xristian ƏRmən əhalisinə qarşı dini təqib halları sərtləşməyə başladı. Bundan qəzəblənən Abbasilər xilafətinin ərazilərində yaşayan xristian əhali, o cümlədən ƏRmən xalqları 774-cü ildə böyük bir üsyana qalxırlar. Üsyana 451-ci ildə Sasanilərə məğlub olan Mamikonyanlar sülaləsinin üzvü Artavazd Mamikonyan başçılıq edirdi. O əksər naxarar ailələrinin birbaşa və ya üstüörtülü dəstəyini əldə etmişdir.

Onların arasında ən diqqət çəkəni indiyə qədər ərəbpərəst Baqratunilər idi(Baqratuni sülaləsi 885-1045-ci illər arasında Ermənistan və Şərqi Anadolunu idarə edən ƏRmən sülaləsidir.red-Ə.R), lakin Artsruni (Artsruni ƏRmən mənşəli knyaz və çar ailəsi, Bizans imperator sülaləsidir red-Ə.R) və Süni sülalələri (Sünik, Süni, Syuni, Sisakan sülaləsi antik və orta əsrlər dövründə Sünik vilayətində hakimiyyət sürmüş alban sülalədir. red-Ə.R) bitərəf qalır. Üsyan bütün Ərməniyyəyə yayılır və ərəb vergi yığanlara qarşı hücumlar adi hal alır. Yerli ərəb valisi Həsən ibn Qəhtəbə üsyançıları dayandıra bildirir. Xəlifə Əmir ibn İsmayılın başçılığı ilə Xorasandan 30 min nəfərlik ordu vilayətə göndərilirş və 25 aprel 775-ci ildə Bağrevənd döyüşündə ƏRmənlər qəti məğlubiyyətə uğrayırlar. VII Smbat Baqratuni və VI Muşeq Mamikonyan döyüşdə həlak olur. Döyüşdən sonra üsyan Abbasilər tərəfindən yatırılır.

Avropanın, Rusiyanın, antitürk dövlətlərin qondardığı “böyük Ermənistan” layihəsi

Əziz oxucularımız, gördüyünüz kimi qıpçaq türkləri olan xristian ƏRmənlər tarixdə böyük ərazilərə sahib olub və tarixə önəmli qatqıları olub. 1828-ci ildə Qafqaza İrandan, Türkiyədən, Hindistan və Mesopotomiyadan sürülmüş qaraçılarla qohum xalqlar olan hayların ƏRmən türk tayfalarının heç bir əlaqəsi olmayıb. Artıq haylar 200 ildir arxalarındakı hegemon dövlətlərin dəstəyi ilə bu görüntünü yarada bilib ki, guya ƏRmən Ərməniyyə onlara məxsusdur.Amma bütün dünya bu yalanı cücərtdiyi üçün onu böyütməkdə, ””bar”ınını haylara yedirməkdə israrlıdır. Bu dünyadakı böyük Türk adına qarşı müharibənin, münaqişənin, qısqanclığın bir nümunəsidir.

Bu Fransa, ABŞ, Rusiya və diğər irticaçı dövlətlərin bölgədə türk gücünü zəifltməyin bir açarıdır. ”Böyük Ermənistan” qondarma ehay soyqırımı isə antitürk dövlətlərin bu bədbəxt və yesir toplumun boyuna biçdiyi geniş bir layihədir.

Layihə addım-addım, qarış-qarış işləyir. Amma burda ən çox zərər görən, xam xəyallarla psixikası pozulan, hər əsrdə ölümlərə, qırğınlara məhkum qalan hay toplumudur.

Yəqin ki, bu mənfur layihədən əl çəkməyincə haylar qırılmağa , zərər görməyə məhkumdurlar.

Əntiqə Rəşid